

Araştırma Makalesi | Research Article

# Kurumsal Sürdürülebilirlik ve Kurumsal Sosyal Sorumluluk: Bir Bibliyometrik Analiz Çalışması

## Corporate Sustainability and Corporate Social Responsibility: A Bibliometric Analysis Study



Ayşe HİMMETOĞLU (Res. Asst.)  
Akdeniz University Faculty of Communication  
Antalya/Türkiye  
aysehimmetoğlu07@gmail.com

Başvuru Tarihi | Date Received: 21.03.2023  
Yayına Kabul Tarihi | Date Accepted: 11.07.2023  
Yayınlanma Tarihi | Date Published: 30.07.2023

Himmetoğlu, A. (2023). Kurumsal Sürdürülebilirlik ve Kurumsal Sosyal Sorumluluk: Bir Bibliyometrik Analiz Çalışması. *Erciyes İletişim Dergisi*, 10(2), 891-911 <https://doi.org/10.17680/erciyesiletisim.1268583>

### Öz

Küresel ekonomik sistemin neden olduğu sosyal, çevresel ve ekonomik olumsuzluklara karşı sürdürülebilir kalkınma bağlamında işletmelerin kurumsal sürdürülebilirlikleri ve sosyal sorumlulukları daha önemli bir hale gelmiştir. Bu çalışma, Kurumsal Sürdürülebilirlik (KS) ve Kurumsal Sosyal Sorumluluk (KSS) ile ilgili Web of Science (WoS) veri tabanında yayınlanan makaleleri ve makalelerdeki alıntılarını incelemekte ve söz konusu bu araştırma alanının bugüne kadarki oluşan bilgi yapısını değerlendirmektedir. Yapılan incelemede KS ve KSS konusunu birlikte ele alan bir bibliyometrik analiz çalışmasına rastlanılmazken, KS ile ilgili 1 adet ve KSS ile ilgili 12 adet bibliyometrik analiz çalışması yapan akademik yayına ulaşılmıştır. Bu bibliyometrik analiz çalışmasında Web of Science (WoS) platformunda 1972 yılından günümüze kadar (15.04.2022) yayınlanan 717 adet KS hakkında ve 7.025 adet KSS hakkında bilimsel makale yayımlandığı saptanmıştır. KS ve KSS ile ilgili makaleler olmak üzere toplam 7.742 makaleyi kapsayan akademik makale çalışmalarının incelenmesini içermektedir. Bu çalışmanın amacı KS ve KSS ile ilgili yapılan makale çalışmalarının bibliyometrik analizini sunmaktır. Söz konusu bu iki kavramın aralarındaki etkileşimi anlamlandırmaya ve şekillendirmeye yardımcı olan bir dizi entelektüel etkiyi ortaya çıkarmak için analiz yapılmıştır. Yapılan çalışmada KS ve KSS'nin çevresel, sosyal ve ekonomik olarak sorunları ele alma yeteneği bağlamında konularının ve kapsama alanlarının tartışıldığı saptanmıştır.

**Anahtar Kelimeler:** Kurumsal Sürdürülebilirlik, Kurumsal Sosyal Sorumluluk, Bibliyometrik Analiz.

### Abstract

Corporate sustainability and social responsibilities of businesses have become more important in the context of sustainable development against the social, environmental and economic negativities caused by the global economic system. This study examines the articles published in the Web of Science (WoS) database on Corporate Sustainability (CS) and Corporate Social Responsibility (CSR) and the citations in the articles and evaluates the knowledge structure of this research area so far. While no bibliometric analysis study dealing with CS and CSR together was found in the examination, 1 academic publication on CS and 12 bibliometric analysis studies on CSR was found. In this bibliometric analysis study, it was determined that there were 717 scientific articles on CS and 7,025 articles on CSR published on the Web of Science (WoS) platform from 1972 until today (15.04.2022). It includes the examination of academic article studies covering a total of 7,742 articles, including CS and CSR related articles. The aim of this study is to present the bibliometric analysis of the articles on CS and CSR. Analysis has been made to reveal a series of intellectual effects that help to make sense of and shape the interaction between these two concepts. In the study, it was determined that the positions and coverage areas of CS and CSR were discussed in terms of their ability to address environmental, social and economic issues.

**Keywords:** Corporate Sustainability, Corporate Social Responsibility, Bibliometric Analysis.



## Giriş

Sosyal sorumluluk, sadece kamu kurumlarının ya da ticari kuruluşların değil, kararları ve eylemleri çevreyi ve toplumu etkileyen tüm aktörler için de geçerlidir. Bu sorumluluk, hem pasif kalarak tehlikeli eylemlerden kaçınmak şeklinde, hem de aktif bir şekilde doğrudan çevresel ve sosyal hedeflere yönelik eylemler gerçekleştirerek yerine getirilebilir (Invernizzi vd., 2017). Değer temelli bir yaklaşım olan sürdürülebilir kalkınma yaklaşımı kurumsal düzeyden ziyade makro düzeyde geliştirilmiş olsa da kurumsal bir katkı da talep etmektedir. Bu yaklaşım, gelecek neslin kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneğinden ödün vermeden bugünün ihtiyaçlarını kaliteli bir şekilde karşılamayı amaçladığını ifade etmektedir (WCED, 1987). İşletmelerin kurumsallaşması sürecinde önemli göstergelerden biri olarak konumlanan Kurumsal Sosyal Sorumluluk (KSS), genel sosyal sorumluluk düzeyinde önemli bir rol oynamaktadır. Bazı yazarlar, işletmeler tarafından KSS'nin bir göz boyama aracı olarak lanse edildiğini belirtirken, bazı yazarların ise hükümetlerin kamusal gücü kullanarak işletmeleri sosyal sorumluluk faaliyetlerine örtülü ve/veya açık bir şekilde zorladığını ifade etmektedirler (Emerson, 2003; Preston ve O'Bannon, 1997).

Son yıllarda kurumsal yönetimin daha önemli bir hale gelen yönü, işletmelerin sosyal ve çevresel parametreleri kendi çalışma biçimlerine ve uzun vadeli sürdürülebilir kalkınma politikalarına entegre etme yükümlülüğünü vurgulayan bir yapı olarak kurumsal sosyal sorumluluğun (KSS) sisteme dahil edilmesi olmuştur (Persais, 2002). Bu fenomen, genel kabul gören görüşe göre, belirli sosyal ve ekonomik faktörler üzerinde artan baskı ve organizasyonlarda daha fazla şeffaflık ihtiyacıyla birlikte sosyal ve çevresel felaketlere tepki olarak ortaya çıkmış (Swaen ve Chumpitaz, 2008) ve uygulayıcılar ile akademisyenler arasında KSS çevresel ve sosyal sorunları ele alma yeteneğini anlama konusunda dikkate değer bir ilginin yeniden canlanmasına neden olmuştur (Auld vd., 2008). Ayrıca, işletmelerin KSS'ye karşı oluşan bu ilgisinde kısmen işletmelerin faaliyet gösterdikleri ortamlardaki eylemlerinden dolayı işletmeleri sorumlu tutan paydaşların toplumsal eğilimi etkili olmaktadır (Jackson ve Hua, 2009). Birçok ülkede yasalarla kurumların sosyal sorumluluk uygulamalarını zorunlu bir uygulama haline getirirken, Türkiye'de KSS henüz isteğe bağlı uygulamalar kapsamında kurumun itibarına yönelik uygulanan kurumsal iletişim projeleri düzeyinde uygulanmaktadır (Boran, 2011).

KSS kavramının yanı sıra ikinci bir fenomen olarak ortaya çıkan Kurumsal Sürdürülebilirlik (KS) kavramı da son yıllarda iş dünyası ve akademik çevreler tarafından önemi daha çok anlaşılan bir kavram olmuştur (Linnenluecke ve Griffiths, 2010; White, 2009; Wilson, 2003). Sürdürülebilirliğin kurum seviyesinde karşılığı olarak tanımlanan kurumsal sürdürülebilirlik (Çalışkan-Özsözgün, 2012) kavramı, işletmelerin çevreye ve topluma verdikleri olumsuz etkilerin en aza indirilmesi ve günümüzdeki doğal kaynakların gelecek nesillere aktarılması gerekliliği açısından son dönemin gündemi haline gelmiştir (Dyllick ve Hockerts, 2002).

Ulusal ve uluslararası alanda yaşanan kurumsal, etik ve çevresel sorunlar iş dünyası ve işletmeler üzerinde önemli bir toplumsal ve kamusal baskı unsuru haline gelmiştir. Bu baskılara karşı çözüm üretmek ve inisiyatifli ele almak bağlamında Kurumsal Sürdürülebilirlik (KS) ve Kurumsal Sosyal Sorumluluk (KSS) kavramları yönetim ve iletişim literatüründe önemli bir konuma sahip olmuştur. Aynı zamanda küresel bir hareketlilik olarak her iki kavram hakkında artan bir farkındalık söz konusudur. Bununla birlikte, KS ve KSS'nin çevresel, sosyal ve ekonomik olarak sorunları ele alma yeteneği bağlamında konuları tartışılmaktadır. Yapılan bu bibliyometrik analiz çalışmasında KS ve KSS ile ilgili literatürdeki ilişkinin ve etkileşimin düzeyinin ortaya konulması

amaçlanmıştır. Bu bağlamda söz konusu bu iki kavramın aralarındaki etkileşimi anlamlandırmaya ve şekillendirmeye yardımcı olan bir dizi entelektüel etkiyi ortaya çıkarmak için analiz yapılmıştır.

## 1. Kurumsal Sosyal Sorumluluk

KSS ile ilgili ilk yayını yapan Bowen, (1953) KSS'nin iş sektörünün topluluklara ve genel olarak topluma karşı yükümlülüklerinden biri olması gerektiğini açıklamıştır. Davis (1960) ise, iş sektörünün toplumu etkileyen iş kararlarından ve eylemlerinden sorumlu olması ve ekonomik kazanımlarının bir kısmını toplumla paylaşması gerektiğini öne sürmüştür. Diğer akademisyenler ise, KSS'nin kapsamını işletmelerin yasal ve çevresel sorumluluklarını içerecek şekilde genişletmiştir (Carroll, 1991; Carroll ve Buchholtz, 2009; Davis, 1967; McGuire, 1963; Öberseder vd., 2014; Susniene ve Zostautiene, 2016). Lee ve Heo, (2009) KSS girişimlerinin müşterileri nasıl etkilediğini, Lee ve Park (2009) ise, KSS'nin bir kurumun finansal performansı üzerindeki etkisini incelemiştir.

İşletmelerin varlıklarını sadece kârdan ziyade çeşitli paydaşlara hizmet açısından savunmaları gerektiğini ön koşul olarak kabul eden kurumsal sosyal sorumluluk (KSS), çok tartışılan bir konu olmuştur. Hatta, Crook (2005) KSS'nin tutarlı bir politika olmasa da bir fikir olarak geliştiğini iddia etmiştir. Eleştirel seslere rağmen otel işletmeleri de dahil olmak üzere daha fazla işletme KSS'yi benimsemeye başlamıştır. Hatta bazı otel işletmeleri (Scandic gibi) KSS'yi iş modellerine yerleştirmesi, KSS'nin örgütlerin temelini oluşturmaya başladığı anlamına gelmektedir (Bohdanowicz ve Zientara, 2008).

Bununla birlikte birçok işletme, daha önce ticari sorumluluklarının bir parçası olduğunu düşünmedikleri sorunlara halkın tepkileri karşısında kurumsal sorumluluklarını üstlenmeye başlamıştır. Örneğin Nike firması, New York Times ve diğer medya kuruluşlarının 1990'ların başında Endonezyalı tedarikçilerinden bazılarında kötü çalışma koşulları ve kötü niyetli işçi uygulamaları bildirmesinden sonra kapsamlı bir tüketici boyutuyla karşı karşıya kalmıştır (Porter ve Kramer, 2013). Buna karşılık olarak Nike firması, çalışan ücretleri ve çalışma ortamları ile ilgili iddiaları inkâr etmiş ve iddiaların gerçek olmadığını savunmuştur (Rothenberg-Aalami, 2004). Kamuoyu Nike firmasının verdiği yanıtı öfkelenerek sürekli protestolarla ve eylemlerle tepkilerini dile getirmiş, Nike firmasının "Just Do It" (Sadece yap) sloganını tersine çevirmiş ve "Just Don't Do It" (Sadece yapma) diyerek Nike firmasını protesto etmiştir. Bunun üzerine Nike firması zarar gören imajını düzeltmek ve pazar payını kaybetmemek için KSS bağlamında tedarikçilerinin sağlamakla yükümlü olduğu çalışma koşulları ve çalışan hakları ile ilgili uyması gereken 11 maddeyi içeren "Code of Conduct" (Davranış Kodu) yönetmeliğini uygulamaya soktuğunu ilan etmek zorunda kalmıştır (Martinez, 2018). Görüldüğü gibi işletmelerin KSS konusunda artan kurumsal ilgisi, tamamen gönüllülük esasına dayalı gerçekleşmemiştir.

KSS ile bir yandan çalışanlar, tedarikçiler ve müşterilerle adil bir şekilde ilgilenmeye ve diğer yandan hayırsever amaçları desteklemeye (kurumsal hayırseverlik) ve çevresel sürdürülebilirliği teşvik etmeye vurgu yapılmaktadır (Buchholz, 1993). Bu bağlamda Carroll (1991) KSS'yi; ekonomik, yasal, etik ve hayırseverlik olmak üzere dört kategoriye ayırırken, diğer birçok yazar (Brunk, 2010; Ferrell vd., 2014; Öberseder vd., 2014; Vurro ve Perrini, 2011) it remains unclear how consumers perceive CSR and which "Gestalt" consumers have in mind when considering CSR. Academics and managers lack a tool for measuring consumers' perceptions of CSR (CPCSR tüketiciler, çalışanlar, tedarikçiler, hissedarlar, çevre, topluluk ve toplumla ilgili birçok KSS alanını tartışmışlardır. Küresel

Raporlama Girişimi (GRI- Global Reporting Initiative) tarafından belirlenmiş sosyal sorumluluk ilkeleri ekonomik, çevresel ve sosyal boyutta toplanmıştır. Bu boyutlar; ekonomik, çevre, işgücü uygulamaları, insan hakları, toplum ve ürün sorumluluğu göstergelerinden oluşmaktadır (Başar, 2014). Argüden (2002) ise, KSS'yi hukuk ilkelerinin yanında etik, sağlık ve güvenlik, çevre, insan hakları, sürdürülebilir gelişim, çalışma şartları, endüstri ilişkileri, yatırım, farklı kültürler, müşteri memnuniyeti gibi hususları da kapsadığını belirtmektedir.

Ayrıca Cheung vd., (2009) ve Mazurkiewicz, (2004) çevre ile ilgili KSS'nin işletmelere hem ilgili çevre kuralları, politikaları ve uygulamaları dahil olmak üzere iç etkenler hem de çevre dostu kurumsal imaj dahil olmak üzere dış etkenler sağlayabileceğini açıklamıştır. Ayrıca, çevresel KSS'nin tüketici davranışları üzerindeki olumlu etkileri, Laroche vd., (2001) ve Chen (2010) gibi birçok yazar tarafından tartışılmıştır. Bu bağlamda Laroche vd., (2001) çevre dostu bir yaşam tarzını benimseyen tüketicilerin satın alma niyetinin, çevre dostu ile güçlü bir şekilde ilişkili olduğunu ifade etmişlerdir. Bu nedenle işletmelerden etik davranışları ve toplum ve çevre için sorumluluk alan, iyi kurumsal vatandaşlar olarak hareket etmeleri beklenmektedir (Smith ve Crane, 1992; Sparkes, 2003). Bu bağlamda KSS girişimlerinin uygulanmasının faydalarını (1) pazarlama faydaları, (2) operasyonel ve yasal faydalar ve (3) finansal faydalar olmak üzere üç grupta sınıflandırılabilir (Nielsen, 2008). Söz konusu bu faydalar birbiriyle ilişkilidir ve sadece bu konuda yeterlilik gösteren şirketler sürdürülebilir kalkınmanın üç temel boyutuna ulaşabilirler. Pazarlama faydalarını, olumlu halkla ilişkiler, daha iyi kurumsal imaj ve itibar, müşteri sadakatinde artış ve kurumların olumlu müşteri algısını oluşturabilir (Öberseder vd., 2014; Vlachos vd., 2008). İkincisi, operasyonel ve yasal faydalarla ilgili olarak, KSS, çalışanların refahını ve refahını iyileştirme taahhütlerini göstererek şirketleri daha çekici işverenler haline getirebilir (Gond vd., 2010). Üçüncüsü, finansal faydalarla ilgili olarak, maliyet tasarrufu söz konusudur. Sürdürülebilirlik bağlamında bazı girişimler (örneğin enerji ve su tüketiminin azaltılması vb.) operasyonel maliyetleri azaltabilir, çevre ve iş kanunlarına uyularak ceza ödemeleri en aza indirilebilir (Öberseder vd., 2014; Rangan vd., 2015).

Birçok işletme, KSS'nin kurumsal stratejilerinin merkezi bir ilkesi olmasını sağlamayı amaçlayan kurumsal politikalar ve prosedürler uygulamıştır. Hükümetler bu tür politikaların erdemlerini ve olumlu sonuçlarını sıklıkla övseler de KSS uygulamasının ve raporlamasının çoğunlukla firmalar tarafından üstlenilen tipik olarak düzenlenmemiş, tek taraflı ve gönüllü girişimler olduğunu belirtmek gerekmektedir. Ayrıca, işletmeler tipik bir şekilde KSS'nin finansal olarak mümkün olan ve ilgili paydaşlar için artan ekonomik ve sosyal faydalar yaratacak boyutlarını benimsemekte ve uygulamaktadır. Son 20 yıldır devam eden ve ısrarlı bir şekilde tartışma konusu olan KSS girişimleri birçok işletme tarafından farklı şekillerde uygulanmıştır. Birçok işletme KSS uygulamalarının çoğunu iş stratejilerine dahil etmişlerdir (Pearce ve Doh, 2005). Birçok firma, gönüllü açıklamalar yoluyla paydaşları KSS girişimleri hakkında bilgilendirmeyi amaçlayan stratejiler de geliştirmiştir (Medrado ve Jackson, 2016). Bununla birlikte, birçok şirket faaliyetlerinin sosyal ve çevresel sonuçlarını iyileştirmek için çaba sarf etmesine rağmen maliyet ve fayda ikilemi nedeniyle yeteri kadar verimli olamamasına rağmen, bazı firmalar önemli kaynaklarını, uzmanlığını ve içgörülerini topluma fayda sağlayan faaliyetlere uyguladığı için KSS muazzam bir sosyal ilerleme kaynağı olabilmektedir. Örneğin, Toyota firması otomobil emisyonlarıyla ilgili kamu endişesine erken tepkisi, hibrit motorlu Prius'un ortaya çıkmasına neden olmuştur. Böylece Prius sadece çevreyi kirleten unsurları

büyük ölçüde azaltmakla kalmamış, Toyota'ya hibrit teknolojisinde rakiplerine karşı kıskanılacak bir üstünlük sağlamıştır (Porter ve Kramer, 2013).

## 2. Kurumsal Sürdürülebilirlik

Sürdürülebilirlik kavramı 21. yüzyılın kuşkusuz en popüler ve en sık kullanılan kavramlarından birisidir. İlk defa 1972 yılında Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Programı (UNEP) konferansında dile getirilmiş olan sürdürülebilirlik kavramı (Tıraş, 2012), toplumun sosyal, kültürel, bilimsel, doğal ve insan kaynaklarının tümünün ihtiyatlı kullanılmasını sağlayan ve buna saygı duyma temelinde sosyal bir bakış oluşturan katılımcı bir süreç (Gladwin vd., 1995) bir sosyo-ekosistemin ya da sürekliliği olan herhangi bir sistemin işlerini kesintisiz, bozulmadan ya da sistemin hayati bağı olan ana kaynaklara aşırı yüklenmeden devam ettirebilme yeteneğidir (Karaman, 1996). Kısaca sosyal ve çevresel kaynakları koruyarak kullanma ve kullanarak korumayı (Lane, 2009) benimseyen bir yaklaşımdır. Sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma anlayışı, örgütsel düzeye kurumsal sürdürülebilirlik ifadesiyle aktarılırken, bir kurumun, doğrudan ve dolaylı paydaşlarının (ortaklar, çalışanlar, müşteriler, baskı grupları, toplum vs.) ihtiyaçlarını, mevcut sınırlı kaynaklarla gelecekteki nesillerin ihtiyaçlarını karşılayabilme olanağını tehlikeye atmadan sağlanan kalkınma olarak tanımlanabilir (Dyllick ve Hockerts, 2002).

Sürdürülebilir kalkınmanın üç ana boyutu ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlardır (Allen, 2016). Sürdürülebilir kalkınmanın ekonomik boyutu (1), şirketlerin mali performanslarını iyileştirmek, ürettikleri mal ve hizmetler ile değer yaratmak ve üretilen mal ve hizmetlerin etkililiğini artırarak katma değer yaratmalarını etkinleştirmeye yardımcı olabilecek faaliyetlerine, sosyal boyutu (2) işletmelerin kurumsal sosyal sorumluluk uygulamaları aracılığıyla sadece finansal paydaşların değil tüm paydaşların sosyal adaleti, topluluk uyumunu ve gelişimi beklentilerini ekonomik, yasal, etik yükümlülüklerini sağlamasını ve genel olarak toplum üzerindeki etkisini dikkate almaya teşvik etmeyi, çevre boyutu (3) işletmelerin yarattıkları çevresel etkileri proaktif ve reaktif uygulamalarla en aza indirerek çevrenin korunmasına ve doğal kaynakların korunmasına katkıda bulunulabilecek faaliyetleri ifade etmektedir (Allen, 2016; Bansal, 2005; Chan ve Lee, 2008; Dempsey vd., 2011; Holden ve Linnerud, 2007; Missimer, 2013; Murphy, 2012). Kurumsal sürdürülebilirliğin işletmeleri teşvik ettiği faktörleri ise (IMKB, 2011); marka değeri, güven ve itibar sağlaması, maliyet tasarrufu sağlayarak karlılığı artırması, insan kaynağının motivasyonunu sağlaması ve tüketici talepleri sağlamasıdır.

Kurumsal sürdürülebilirlik ise, sürdürülebilir kalkınmanın sadece bir bölümünü içine alan özellikle üretim yapan ticari işletmelerin devamlılığını ifade eden bir kavramdır (Kuşat, 2012). Sürdürülebilir kalkınma, kurumsal sürdürülebilirliğe iki şekilde katkı sunmaktadır. Bu katkı (IMKB, 2011; Kuşat, 2012)

1. Sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak için işletmelerin hangi alanlara yoğunlaşması gerektiğini göstermesi, bu bağlamda yeni bir iş yapma modeli önermelidir (Tokgöz ve Önce, 2009).
2. İşletmelerin, hükümetin ve sivil toplumun çevresel, sosyal ve ekonomik sürdürülebilirliğin gerçekleştirilmesi konusunda ortak bir hedef oluşturmasını sağlaması şeklinde olmaktadır. Söz konusu işletmeler, kurumsal sürdürülebilirlik açısından, kullanımı azaltma, yeniden kullanım ve geri dönüşüm projelerine başlamak ve ekonomik, sosyal ve çevresel performanslarını iyileştirmek için çaba sarf etmelidirler

(Carroll ve Shabana, 2010). Diğer bit ifadeyle, sadece mevcut kazanımlarını değil, geleceğe yatırım yapması gerekmektedir (Tokgöz ve Önce, 2009).

Baumgartner ve Ebner'e (2010) göre sürdürülebilir kalkınma makro bir kavram, kurumsal sürdürülebilirlik ise mikro bir kavram olarak sürdürülebilir kalkınma prensiplerinin sadece tek bir işletmede uygulanmasının yani ekonomik, ekolojik ve sosyal boyutlarının işletmelerin faaliyetlerine entegre edilmesini ifade etmektedir (Şekil 1). Ayrıca, kurumsal sürdürülebilirlik uygulamalarında sürdürülebilir kalkınmanın üç boyutunun arasında karşılıklı ilişkilerde işletmenin dış çevresinde bulunan yasal, teknolojik ve pazar faktörlerinin uygulamalara yönelik etkisinin yöneticiler tarafından doğru tanımlanması gerektiğini ve olarak anlaşılması ve dikkate alınması gerekmektedir. Özellikle ulusal sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması için büyük işletmelerin katılımının zorunlu olması işletmelerde kurumsal sürdürülebilirliğin önemini artırmaktadır (Isaksson ve Steimle, 2009). Bu bağlamda, sürdürülebilir kalkınmanın işletme düzeyine uyumlaştırılmış tanımı şu şekildedir; bir şirketin doğrudan ve dolaylı paydaşlarının ihtiyaçlarını, gelecekteki doğrudan ve dolaylı paydaşlarının ihtiyaçlarını karşılayabilme olanağını tehlikeye atmadan sağlaması kurumsal sürdürülebilirliktir (Dyllick ve Hockerts, 2002).

Birçok yazar tarafından kurumsal sürdürülebilirlik; sürdürülebilir kalkınmanın işletme düzeyine çekilmesini (Dyllick ve Hockerts, 2002; Gladwin vd., 1995) işletmenin karlılığının yanı sıra kurumsal sosyal sorumluluk vasıtasıyla çevresel korumayı, ekonomik gelişmeyi ve sosyal adaleti sağlamayı (Bansal, 2005; Wilson, 2003), istikrarlı sürdürülebilir büyümeye desteklemeyi (Hart ve Milstein, 2003), paydaşlarla etkileşim içinde çevresel ve sosyal zararları azaltmayı (Benn vd., 2006; Hahn ve Scheermesser, 2006; Lo ve Sheu, 2007), çalışanlarını işletme ortağı olarak görmeyi (Bauer, 2007) maliyet tasarrufu sağlamayı (Tokgöz ve Önce, 2009) ve dünya sorunlarını çözümleyici inovatif ürünler üreterek dünyaya değer kaymayı ifade etmektedir.

Dyllick ve Hockerts (2002) Brundtland Komisyonu'ndan yararlanarak kurumsal sürdürülebilirliği bir şirketin mevcut doğrudan ve dolaylı paydaşlarının ihtiyaçlarını, gelecekteki paydaşların ihtiyaçlarını da karşılama kabiliyetinden ödün vermeden karşılamak olarak tanımlamaktadır. Söz konusu kurumsal sürdürülebilirlik kavramı ekonomik sürdürülebilirlik kavramına sosyal sürdürülebilirlik ve çevresel sürdürülebilirlik kavramlarının eklenmesiyle ortaya çıkmıştır. Bu birleşim kurumsal sürdürülebilirliği ekolojik ve ekonomik bir karma haline getirmektedir. Schaltegger vd. (2003) ise, kurumsal sürdürülebilirlik yönetimini, bir şirketin çevresel, sosyal ve ekonomik etkilerini, öncelikle şirketin sürdürülebilir gelişimi ile sonuçlanacak şekilde şekillendirmek için tasarlanmış bir iş yaklaşımı olarak tanımlamaktadır. Bu çerçevede kurumsal sürdürülebilirlik yaklaşımı, işletmelerin çevreye ve topluma karşı sorumlulukları bağlamında çevreye ve topluma verilen olumsuz etkilerin en aza indirilmesini, aynı zamanda söz konusu mevcut ve potansiyel kaynakları "koruyarak kullanma ve kullanarak koruma" sürdürülebilirlik ilkesi doğrultusunda mevcut neslin yaşam kalitesinden ödün vermeksizin kullanmasını ve gelecek nesillere aynı kalitede aktarılması gerekliliğini öngören ve gerçekleşmesi için ilkeler ortaya koyan popüler bir konuma gelmiştir. Acar vd. (2017) göre, kurumsal sürdürülebilirliğin tercih edilmesinde yasal zorunlulukların yanı sıra işletmelerin çevreye, topluma ve ekonomiye bakış açılarındaki olumlu duyarlılık ve değişimle birlikte gündeme gelmektedir. Özellikle de turizm endüstrisi içerisinde önemli bir konuma sahip otel işletmelerinde kurumsal sürdürülebilirlik faaliyetleri doğrultusunda çok yönlü ve çeşitli çalışmalar yapılmaktadır.

Yukarıda da bahsedildiği gibi kurumsal sürdürülebilirliğin hayata geçirilebilmesi için bazı ilkeler söz konusudur. Bu ilkeler (Caymaz vd., 2014; Saltaji, 2013); gelecek nesillere doğal kaynakları miras olarak bırakmak, eldeki doğal kaynakları kullanırken dikkatli ve duyarlı olmak, doğal kaynakları korumak, kaynakları kullanım sırasında başka kullanıcılara zarar vermemek ve çevresel ve ekolojik entegrasyonları sağlamak olarak sıralanmaktadır.

İşletmelerin kurumsal sürdürülebilirlik konusunda karşılaştıkları sıkıntıların temelde ekonomik ve yönetim kaynaklı olduğu görülmektedir. Ekonomik sorunlar, üretim faktörlerinin hem yetersizliği hem verimsizliği hem de etkin kullanılamaması kaynaklı olarak ortaya çıkmakta, yönetsel sorunlar ise temelde işletme içi iletişim sıkıntısından ve yöneticilerin düşük kabiliyetlerinden kaynaklanan bir yapı göstermektedir. Şirketlerin rekabet problemleri ise hem ekonomik hem yönetsel hem de hukuki bir özellik taşıyabilmektedir (Kuşat, 2012). Bu süreçte işletmelerin kurumsal sürdürülebilirlik uygulamaları ile çalışırken çeşitli sıkıntılar söz konusu olmakta ve bu sıkıntılara çözüm bulmak için yoğun çaba sarf etmeleri gerekmektedir. Huang vd., (2011) kurumların, sürdürülebilirlik ile ilgili olarak karşılaştıkları en önemli sıkıntının etkin olmayan insan gücü ve sınırlı kaynak kökenli olduğunu, zayıf ve dirayetsiz bir yönetimin varlığının insan gücü ve kaynak yapısındaki problemleri şirketin yüz yüze kaldığı acil durumlarda daha da etkisiz bir yapıya büründürdüğünü belirtmektedirler. Ayrıca, gerekçesi açık ve net belli olmayan işletme amaçları, işletmenin rolünü tam olarak benimseyememiş olması, kötü iletişim ve koordinasyon sonucunda iş birliğinde yaşanan belirsizlikler, etkin olmayan kaynak tahsisleri, üretim alanındaki şiddetli rekabet gibi sıralanabilecek bazı özellikler, işletmelerin kurumsal sürdürülebilirliklerini olumsuz yönde etkilemektedir. Bowden vd., (2002) bir kurumun sürdürülebilirliğinde karşılaşılan sorunlarla mücadelede, tüm işletme paydaşlarının motivasyonunun ve farkındalığının çevresel ve ekonomik performans kadar önemli olduğunu kabul etmekte ve kurumsal sürdürülebilirlik engelleri ile mücadelede, öğrenme ve değişme kabiliyetine ihtiyaç duyan işletmelerin durumlarını yeniden gözden geçirmelerinin gerekliliğine vurgu yapmaktadırlar.

### 3. Kurumsal Sosyal Sorumluluk ve Sürdürülebilirlik

Kurumsal Sosyal Sorumluluk (KSS) ve Kurumsal Sürdürülebilirlik konusunda literatürde yapılan çeşitli çalışmalar ve işletmelerin KSS ve KS raporları incelendiğinde söz konusu iki kavram hakkında kapsam bağlamında net tanımların yapılmadığı görülmektedir. Lund-Durlacher vd., (2019) mevcut KSS'nin dar ve eski tanımının çok yönlü ve çok geniş etki alanına sahip iş endüstrilerinin faaliyet misyonlarını açıklamada yetersiz kaldığını, dönüştürücü KSS paradigmasının "kurumsal sürdürülebilirlik ve sorumluluk" olarak adlandırılmasını tartışmaya açmışlardır.

Finlandiya yaklaşımı, sürdürülebilirlik ile sorumluluğun boyutlarını belirgin bir şekilde ayrıştırılmasını ve daha tutarlı bir görünüm oluşturulmasını ima etmektedir. Bu yaklaşım gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneğinden ödün vermeden bugünün ihtiyaçlarını karşılama öngören kurumsal sürdürülebilirliği bir hedef olarak görmektedir. Bununla birlikte kurumsal sürdürülebilirliğin çevre politikalarına sosyal ve toplumsal yönlerinde entegre edilmesi genel kabul görmektedir (Kaptein ve Wempe, 2002).

Keijzers, (2002) bir madalyonun iki yüzü olarak KSS ve KS kavramlarının son zamanlarda yakınsamaya (kümelenmeye) dönüştürülen ayrı yollar gösterdiğini belirtmiştir. Geçmişte KS yalnızca çevre ile ilgiliydi ve KSS, insan hakları gibi sosyal yönle atıfta bulunuyordu. Günümüzde pek çok kişi KS ve KSS kavramları eşanlamlı olarak görmektedir. Bununla

birlikte, van Marrewijk (2003) tarafından KSS insanların ve kuruluşların birlik yönü ile ve KS ise vekalet ilkesi ile ilişkilendirilmektedir. KSS, şeffaflık, paydaş diyalogu ve sürdürülebilirlik raporlaması gibi olgularla ilgiliyken, KS değer yaratma, çevre yönetimi, çevre dostu üretim sistemleri, insan sermayesi yönetimi ve benzerlerine odaklanmaktadır. Güncel eğilim, sürdürülebilir kalkınma kuramı bağlamında yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda sosyal ve çevresel yönlerden oluşan yeni bir Kurumsal Sürdürülebilirlik ve Sorumluluk (KSS) boyutlarını önermek için kullanılmasıdır. Yapılan çalışmalarda da bugüne kadar ağırlıklı olarak kullanılan teorik olan sürdürülebilir kalkınma kavramının pratik uygulama yoluyla yeni oluşum KSS alanındaki bilginin ilerlemesine katkı sağladığı anlaşılmaktadır (Bigné, vd., 2000; Panwar vd., 2006; van Marrewijk, 2003).

Bu çalışmada literatürde söz konusu KSS ve KS ile ilgili yapılan ve WoS veri tabanında taranan dergilerde yayınlanan bilimsel makale çalışmalarının aşağıda belirlenen bibliyometrik parametreler çerçevesinde incelenmesi amaçlanmıştır.

#### 4. Araştırma Yöntemi

Yapılan bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması yöntemine göre gerçekleştirilmiştir. Durum çalışması bir olgunun ya da olayın derinlemesine incelenmesini sağlayan bir araştırma yöntemidir (Şimşek ve Yıldırım, 2011). Diğer bir ifadeyle, durum çalışması, sınırlı bir sistemin nasıl işlediği ve çalıştığı hakkında sistematik bilgi toplamak için çoklu veri toplama kullanılarak o sistemin derinlemesine incelenmesini içeren metodolojik bir yaklaşımdır (Chmiliar, 2010). Bu bağlamda durum çalışması; tek bir durum ya da olayın derinlemesine boylamsal olarak incelendiği, verilerin sistematik bir şekilde toplandığı ve gerçek ortamda neler olduğuna bakıldığı bir yöntemdir. Elde edilen sonuçlarla olayın neden o şekilde oluştuğu ve gelecek çalışmalarda nelere odaklanılması gerektiğini ortaya koyar (Davey, 2009). Çalışmada KS ve KSS ile ilgili WoS veri tabanında yayınlanan makalelerin bibliyometrik parametreler açısından incelenip mevcut durumun ortaya konulması istendiği için bu yöntem tercih edilmiştir. Araştırma süreci aşağıdaki şekilde geliştirilmiştir (Tablo 1).

**Tablo 1.** Araştırma Süreç Tablosu

	<b>Arama Kriterleri ve Kaynak Tanımlama</b>		<b>Yazılım ve Veri Çıkarma</b>		<b>Veri Analizi ve Yorumlaması (Bibliyometrik Analiz)</b>
<b>Aşama 1</b>	* Bibliyografik Veri Kaynağı: Wos veritabanı *Arama Konusu: 1. Kurumsal Sürdürülebilirlik 2. Kurumsal Sosyal Sorumluluk *Dışlama Kriteri: Yıl, 1972 (Ocak) -2022 (Nisan) *Doküman Türü: Makale *Kurumsal Sürdürülebilirlik:717 *Kurumsal Sosyal Sorumluluk: 7.025 *Doküman Dili: İngilizce *Veri Seçimi: No:7.742	<b>Aşama 2</b>	*Microsoft excel: İstatiksel Analiz (Dokümanlar, yazarlar, dergiler, ülkeler, alıntılar, anahtar kelimeler) *Vosviewer yazılımı: Bibliyometrik haritaların yapımı ve grafik gösterimi *Toplam Nihai Doküman: No: 7.742	<b>Aşama 3</b>	*Performans Analizi a) Yazarların, ülkelerin katkıları b) Bilimsel dergilerin performansı * Entellektüel yapının analizi a) Anahtar kelime birlikte oluşma ağı b) Yazar ortak atf ağı c) Ortak atf yapılan bilimsel kaynaklar ağı

#### 4.1. Veri Toplama Süreci

Yapılan bu çalışmadaki bibliyometrik veriler, Clarivate Analytics tarafından üretilen WoS veri tabanından alınmıştır. WoS veri tabanı, dünyanın en önemli bilimsel atıf arama ve analitik bilgi platformlarından biridir. Bu veri tabanı araştırmacılara farklı disiplinlere ait geniş kapsamlı bir veri içeriği sunmaktadır (Li, Rollins ve Yan, 2018). Bu nedenle çalışma



için belirtilen veri tabanı tercih edilmiştir. Tarama aralığı 2007 Ocak ve 2021 Ekim tarihleri arasında kapsamaktadır. Çalışmada bibliyometrik analiz tekniği kullanılmıştır. Dergilere ait ağ analizi için bibliyometrik haritaları oluşturmak ve görüntülemek amacıyla van Eck ve Waltman (2009) tarafından geliştirilen VOSviewer paket programı kullanılmıştır. VOSviewer, uzaklık temelli görselleştirme yaklaşımına dayalı olarak bibliyometrik ağları görselleştirmektedir. (Uzgorü, 2021).

#### 4.2. Araştırmanın Bulguları

Kurumsal sürdürülebilirlik ve kurumsal sosyal sorumluluk konusuna ilişkin WoS veri tabanında yayınlanan yayınlar 1972 Ocak ve 2022 Nisan yılları arası taranarak yıllara göre yayın sayılarına bakıldığında toplam 10.156 olan yayın sayısı incelendiğinde kurumsal sosyal sorumluluk ile ilgili 7.025 adet, kurumsal sürdürülebilirlik ile ilgili 717 adet ve hem kurumsal sürdürülebilirlik hem de kurumsal sosyal sorumluluk ile birlikte 12 adet makale çalışmanın yayınlandığı saptanmış ve yayınlanan makale çalışmalarıyla bibliyometrik analiz yapılmıştır. KS ve KSS kavramlarını birlikte ele alan makale çalışmaları hem KS hem de KSS içerisinde yer aldığı için kümülatif toplama eklenmemiştir. WoS veri tabanında KS ile ilgili ilk 4 makalenin 2003 yılında yayınlandığı, KSS ile ilgili ilk makalenin 1972 yılında yayınlandığı saptanmıştır. Tablo 2’de söz konusu KS ve KSS kavramları ile ilgili makale yayınları bağlamında en fazla katkı sağlayan 3 ülke gösterilmiştir.

**Tablo 2.** En Çok Yayın Yapan 3 Ülkeye Ait Veri Tablosu Analizi

No	Başlık: Kurumsal Sürdürülebilirlik	Makale Yayın Sayısı	717 Makale İçinde Yüzdesi
1	Amerika	101	%14,08
2	İngiltere	59	%8,22
3	Almanya	59	%8,22
Başlık: Kurumsal Sosyal Sorumluluk		Makale Yayın Sayısı	7.025 Makale İçinde Yüzdesi
1	Amerika	1.370	%19,50
2	Çin	920	%13,09
3	İngiltere	725	%10,32

Tablo 3’te söz konusu KS ve KSS kavramları ile ilgili makale yayınları bağlamında en fazla katkı sağlayan 3 Üniversite yer almaktadır.

**Tablo 3.** En Çok Yayın Yapan 3 Üniversiteye Ait Veri Tablosu Analizi

No	Başlık: Kurumsal Sürdürülebilirlik	Makale Yayın Sayısı	717 Makale İçinde Yüzdesi
1	Leuphana University Luneburg	25	%3,48
2	League of European Research Universities Leru	20	%2,78
3	Erasmus University Rotterdam	9	%1,25
Başlık: Kurumsal Sosyal Sorumluluk		Makale Yayın Sayısı	7.025 Makale İçinde Yüzdesi
1	League of European Research Universities Leru	123	%1,75
2	Pennsylvania Commonwealth System of H.E.	87	%1,23
3	University of London	82	%1,16

Tablo 4’te söz konusu KS ve KSS kavramları ile ilgili makale yayınları bağlamında en fazla yayın yapan 3 dergi gösterilmiştir.

**Tablo 4.** En Çok Yayın Yapan 3 Dergiye Ait Veri Tablosu Analizi

No	Başlık Kurumsal Sürdürülebilirlik	Makale Yayın Sayısı	717 Makale İçinde Yüzdesi
1	Sustainability	82	%11,43
2	Journal of Cleaner Production	62	%8,64
3	Business Strategy and The Environment	45	%6,27
	<b>Başlık: Kurumsal Sosyal Sorumluluk</b>	<b>Makale Yayın Sayısı</b>	<b>7.025 Makale İçinde Yüzdesi</b>
1	Journal of Business Ethics	456	%6,48
2	Sustainability	360	%5,12
3	Corporate Social Responsibility and Env. Man.	303	%4,31

Tablo 5'te söz konusu KS ve KSS kavramları ile ilgili makale yayınları bağlamında en fazla ele alınan 3 WoS kategorisi gösterilmiştir.

**Tablo 5.** En Çok Yayın Yapılan WoS Kategorisi Veri Tablosu Analizi

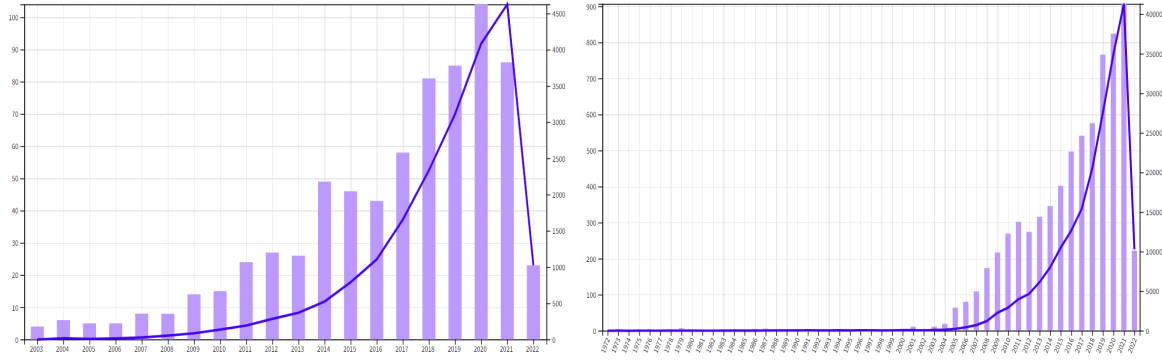
No	Başlık Kurumsal Sürdürülebilirlik	Makale Yayın Sayısı	717 Makale İçinde Yüzdesi
1	İşletme	253	%35,28
2	Yönetim	238	%33,19
3	Çevresel Çalışmalar	220	%30,68
	<b>Başlık: Kurumsal Sosyal Sorumluluk</b>	<b>Makale Yayın Sayısı</b>	<b>7.025 Makale İçinde Yüzdesi</b>
1	İşletme	2,588	%36,84
2	Yönetim	2,098	%29,86
5	Etik	679	%9,66

Tablo 6'da söz konusu KS ve KSS kavramları ile ilgili makale yayınları bağlamında en fazla yayın yapan 3 yazara ait bilgiler yer almaktadır.

**Tablo 6.** En Çok Yayın Yapan Yazarlara Ait Veri Tablosu Analizi

No	Başlık Kurumsal Sürdürülebilirlik	Makale Yayın Sayısı	717 Makale İçinde Yüzdesi
1	Schaltegger, S.	15	%2,09
2	Searcy, C.	9	%1,25
3	Horisch, J.	7	%0,97
	<b>Başlık: Kurumsal Sosyal Sorumluluk</b>	<b>Makale Yayın Sayısı</b>	<b>7.025 Makale İçinde Yüzdesi</b>
1	Moon, J.	29	%0,41
2	Garcia-sanchez, İ.M.	28	%0,39
3	Lee, S.	28	%0,39

Şekil 2'de KS ve KSS hakkında kronolojik olarak yayınlar ve yayınlara yapılan atıflar gösterilmiştir. Her iki şekilde de görüldüğü gibi hem KS ve hem de KSS hakkında yapılan makale yayınlarının her yıl arttığı ve aynı zamanda atıfların da arttığı görülmektedir. Günümüzde yönetim ve iletişim literatüründe her iki kavrama yoğun ilgi gösterildiği anlaşılmaktadır.

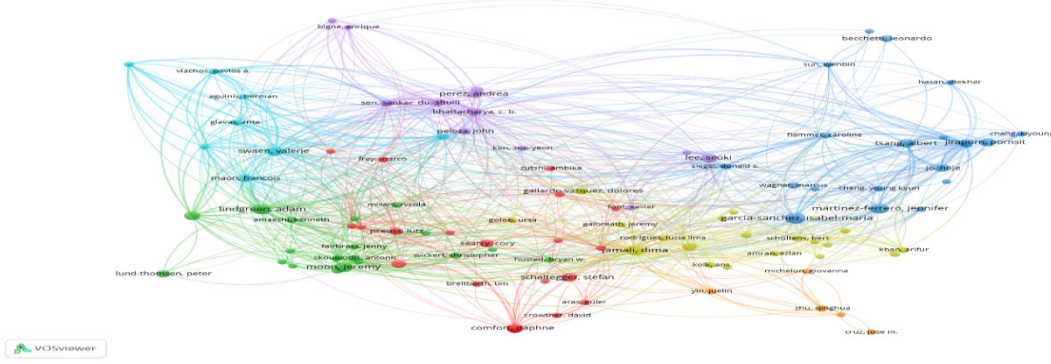


**Şekil 2.** Kronolojik KS (sol) ve KSS (sağ) Yayınları ve Yayınlara Yapılan Atıf Sayıları

Kurumsal sürdürülebilirlik (KS) konusunda yapılan toplam 717 adet akademik makale çalışmasındaki yazarlara ait ağ analizi incelendiğinde yazarlar arasında en fazla atıfı olan 5 yazarın; Schaltegger Elkington, Dyllick, Carroll, Freeman, Bansan Hart, Hahn ve Porter isimli yazarların güçlü bir ortak ağ ilişkisi olduğu saptanmıştır. KS hakkında yayınlanan makalelerde en sık kullanılan 10 anahtar kelimenin kullanım sıklığı ve diğer anahtar kelimelerle bağlantısı incelendiğinde, kurumsal sürdürülebilirlik (303 kullanım ve 1007 bağlantı), sürdürülebilirlik (109 kullanım ve 348 bağlantı), kurumsal Sosyal Sorumluluk (109 kullanım ve 447 bağlantı), sürdürülebilir kalkınma (69 kullanım ve 278 bağlantı), kurumsal sürdürülebilirlik performansı (39 kullanım ve 118 bağlantı), sürdürülebilirlik raporlama (37 kullanım ve 150 bağlantı), kurumsal yönetim (27 kullanım ve 95 bağlantı), sürdürülebilirlik performansı (17 kullanım ve 51 bağlantı), paydaş teorisi (16 kullanım ve 76 bağlantı) ve finansal performans (14 kullanım ve 40 bağlantı) anahtar kelimelerinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca kurumsal sürdürülebilirlik ve kurumsal sosyal sorumluluk arasında 37 bağlantı olduğu saptanmıştır. Kurumsal sosyal sorumluluk (KSS) hakkında en fazla makale yayınları olan ve yayınlarına en fazla atıf alan ilk 10 yazar saptanmıştır. Bu yazarlar arasında; Garcia-Sanchez, Martinez-Ferrera, Perez, Lindgreen, Moon, Jamali, Tsang, Jiraporn, Bhattacharya ve Bigne gibi yazarlar yer almaktadır.

KSS hakkında yapılan makale çalışmalarında en sık kullanılan 10 anahtar kelimenin kullanım sıklığı ve diğer anahtar kelimelerle bağlantısı incelendiğinde, kurumsal sosyal sorumluluk (4.806 kullanım ve 9782 bağlantı), sürdürülebilirlik (294 kullanım ve 903 bağlantı), kurumsal yönetim (267 kullanım ve 776 bağlantı), sürdürülebilir kalkınma (218 kullanım ve 675 bağlantı), sosyal sorumluluk (202 kullanım ve 487 bağlantı), paydaşlar (186 kullanım ve 440 bağlantı), finansal performans (157 kullanım ve 334 bağlantı), paydaşlar (186 kullanım ve 561 bağlantı), işletme performansı (157 kullanım ve 420 bağlantı), paydaş teorisi (128 kullanım ve 362 bağlantı) ve işletme etiği (93 kullanım ve 291 bağlantı) adlı anahtar kelimelerinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca kurumsal sürdürülebilirlik ve kurumsal sosyal sorumluluk arasında 18 bağlantı olduğu saptanmıştır.

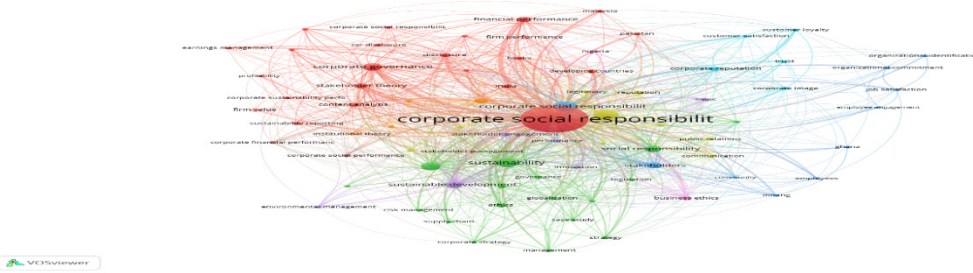
Şekil 3'te KS ve/veya KSS hakkında yapılan çalışmalar tek bir havuzda toplanmıştır.



**Şekil 3.** KS ve/veya KSS Hakkında En Fazla Yayın Yapan ve Atıf Alan ilk 100 yazar

Şekil 3'te her iki kavram hakkında çalışmalar yapan yazarların diğer yazarlarla da bağlantılarının ortaya konulması sağlanmıştır. Bu yazarlar arasında; Perez, Bhattacharya, Lee, Moon, Jamali, Sankar, Garcia-Sanchez, Martinez-Ferrero, Wagner, Tsang, Flammer ve Schaltegger gibi yazarların olduğu görülmektedir.

Şekil 4'de KS ve/veya KSS hakkında yapılan makale çalışmalarında en fazla kullanılan anahtar kelimeler gösterilmiştir.



**Şekil 4.** KS ve/veya KSS Hakkında Makalelerinde En Fazla Kullanılan ilk 100 Anahtar Kelime

Şekil 4'de görüldüğü üzere en sık kullanılan ilk 10 anahtar kelimenin kullanım sıklığı ve diğer anahtar kelimelerle bağlantısı incelendiğinde, kurumsal sosyal sorumluluk (4918 kullanım ve 19.812 bağlantı), sürdürülebilirlik (402 kullanım ve 1.851 bağlantı), kurumsal sürdürülebilirlik (325 kullanım ve 1.453 bağlantı), kurumsal yönetim (296 kullanım ve 1.272 bağlantı), sürdürülebilir kalkınma (286 kullanım ve 1.414 bağlantı), sosyal sorumluluk (207 kullanım ve 839 bağlantı), paydaşlar (195 kullanım ve 872 bağlantı), finansal performans (171 kullanım ve 715 bağlantı), paydaşlar teorisi (143 kullanım ve 635 bağlantı) ve işletme etiği (95 kullanım ve 448 bağlantı) anahtar kelimelerin kullanıldığı saptanmıştır.

## Sonuç

Bu çalışmanın amacı, 1970 ve 2022 yılları arasındaki KS ve KSS ile ilgili araştırma makalelerinin küresel düzeydeki evrimini ve gelişimini analiz etmektir. Bunun için WoS veri tabanındaki KS ile ilgili 717 ve KSS ile ilgili 7.025 araştırma makalesi hakkında bibliyometrik analiz yapılmıştır. Araştırmanın genel analizi değerlendirildiğinde, son 10 yılda makale sayısının, yazar sayısının, makalede araştırılan konuların ve yapılan bu çalışmalara atıfların artan bir büyüme trendinde olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda ülkesel ve küresel ekonominin büyümesine paralel olarak ortaya çıkan sosyal, çevresel ve ekonomik sorunlara sürdürülebilir kalkınma kapsamında çözüm üretmeye yönelik KS ve KSS gibi yaklaşımların ön plana çıktığı görülmektedir. Bu bağlamda bu konulara ilgi duyan dergilerin, kurumların ve ülkelerin sayısında artışın da vurgulanması gerekir.

KSS konusunda ilk makalenin 1972 yılında yayınlanmasına rağmen 2003 yılına kadar bu konuda çok az çalışmanın yapıldığı, bununla birlikte 2003 yılından itibaren KS hakkında yapılan çalışmalarla birlikte hem KS hem de KSS hakkında artan bir ivmeyle akademik çalışmaların arttığı gözlemlenmektedir. Özellikle başta Garcia\_Sanchez , Martinez-Ferrera ve Rodrigues gibi yazarların 2010 yılından itibaren literatüre önemli katkılar sağlayan çalışmaları söz konusu olmuştur.

En çok yayın yapan ülkelerin menşesine bakıldığında; 717 yayın içerisinde KS alanında ilk üç sırada Amerika 101 (% 14), İngiltere 59 (%8,2) ve Almanya 59 (%8,2) yayın ile yer aldığı; KSS alanında 7.025 yayın içerisinde Amerika 1.370 (%19,5), Çin 920 (%13) ve İngiltere 725 (%10,3) yayın ile ilk üç sırayı yer almaktadır. Her iki kavram ile ilgili Amerika'nın ve İngiltere'nin yer aldığı görülmektedir. KS ve KSS hakkında yayınları üniversiteler bağlamında ele aldığımızda, Leuphana University Luneburg 25(%3,4), League of European Research Universities Leru 20 (%2,7) ve Erasmus University Rotterdam 9 (%1,2) yayınlara ilk üç sırayı paylaşmışlardır. KSS alanında, League of European Research Universities Leru 123 (%1,7), Pennsylvania Commonwealth System of Higher Education 87 (%1,2) ve University of London 82 (%1,1) yayınlara ilk üç üniversite arasında yer almaktadır. Ayrıca hem KS ve hem de KSS alanında League of European Research Universities Leru ilk üç üniversite içerisinde bulunmaktadır.

KS ve KSS alanında en çok makale yayınlayan dergiler incelendiğinde, KS ile ilgili Sustainability 82 (%11,4), Journal of Cleaner Production 62 (%8,6) ve Business Strategy and the Environment 45 (%6,2) yayın sayısı ile ilk üç sırada yer almaktadır. KSS alanında ise Journal of Business Ethics 456 (%6,4), Sustainability 360 (5,1) ve Corporate Social Responsibility and Environmental Management 303 (%4,3) yayın sayısı ile ilk üç sırayı paylaşmaktadır. Sustainability dergisi her iki alanda da ilk üç sırada yer almaktadır. KS ile ilgili yapılan makalelerin alan kategorisine bakıldığında, ilk üç sırada işletme kategorisinde 253 (%35,2), yönetim kategorisinde 238 (%33,1) ve çevresel çalışmalar kategorisinde 220 (%3,6) yayın yapıldığı saptanmıştır. KSS ile ilgili yapılan yayınların alan kategorileri incelendiğinde, yine ilk üç sırada işletme kategorisinde 2.558 (%36,8), yönetim kategorisinde 2.098 (%29,8) ve çevresel çalışmalar kategorisinde 890 (%12,6) yayın yapıldığı görülmektedir. KS ve KSS ile ilgili en çok yayın yapan ilk üç yazara bakıldığında, KS alanında Schaltegger 15 (%2), Searcy 9 (%1,2) ve Horisch 7 (%0,9) yayın yaparken, KSS alanında Moon 29 (%0,4), Garcia-Sanchez 28 (%0,3) ve Lee 28 (%0,3) yayın yaptığı saptanmıştır.

KS ile ilgili makale yayınları arasında en fazla atıf alan makale van Marrewijk (2003) tarafından yazılan "Concepts and definitions of CSR and corporate sustainability: Between agency and communion" adlı makedir ve 1.050 atıf almıştır. İkinci sırada Eccles vd., (2014) tarafından yazılan "The Impact of Corporate Sustainability on Organizational Processes and Performance" adlı makale 602 atıfı ile yer alırken Schaltegger vd., (2012) tarafından yazılan "Business cases for sustainability: the role of business model innovation for corporate sustainability" adlı makale 475 atıfı ile yer almaktadır. Diğer yandan KSS ile ilgili makale yayınları incelendiğinde, McWilliams vd., (2001) tarafından yazılan "Corporate social responsibility: A theory of the firm perspective" adlı makale 3.134 atıf ile ilk sırada yer alırken, yazarları Sen ve Bhattacharya (2001) olan "Does doing good always lead to doing better? Consumer reactions to corporate social responsibility" adlı makale çalışması 2.172 atıf ile ikinci sırada ve Campbell (2007) tarafından yazılan "Why would corporations behave in socially responsible ways? An institutional theory of corporate social responsibility" adlı makale 2.082 atıfı ile üçüncü sırada yer almıştır.

KS ile ilgili yapılan makale çalışmalarında ele alınan konuları ifade eden anahtar kelimeler incelendiğinde; kurumsal sürdürülebilirlik olmak üzere sürdürülebilirlik, kurumsal sosyal sorumluluk, sürdürülebilirlik performans, kurumsal yönetim, finansal performans, sürdürülebilirlik sözleşmesi, kurumsal strateji, sürdürülebilirlik stratejisi, çevre yönetimi, liderlik, sürdürülebilir gelişme amaçları, sosyal sorumluluk ve risk yönetimi gibi başlıca anahtar kelimelerin kullanıldığı anlaşılmaktadır. KSS konusunda yapılan çalışmalarda anahtar kelimeler incelendiğinde; sürdürülebilirlik, sürdürülebilir gelişme, kurumsal yönetim, marka değeri, finansal performans, işletme etiği, müşteri memnuniyeti, paydaş yönetimi ve teorisi, kurumsal itibar ve kurumsal finansal performans gibi anahtar kelimelerin kullanıldığı saptanmıştır. Her iki kavramın birlikte anahtar kelimeleri ele alındığında; başta KSS olmak üzere, sürdürülebilirlik, sosyal sorumluluk, sürdürülebilir gelişme, finansal performans, kurumsal sürdürülebilirlik, kurumsal yönetim, kurum imajı, paydaş yönetimi, kurum stratejisi, çevre yönetimi, halkla ilişkiler, iş tatmini, müşteri tatmini, kurum performansı, kurumsal performans gibi anahtar kelimeler kullanılmıştır.

Bu çalışmada, çevrenin ve toplumun sürdürülebilirliğinin ve yaşam kalitesinin sağlanması, korunması ve geliştirilmesi bağlamında kamu yönetiminin ve kurumlarının yanı sıra tüm diğer sivil toplum örgütlerinin ve özel kurumların da aynı görev ve sorumluluk anlayışıyla yönetilmesi gerekmektedir. Özellikle, günümüz dünyasında yoğun rekabetin, belirsizliklerin ve çeşitli krizlerin toplumların ve insanların üzerinde olumsuz etkileri gün geçtikçe artmaktadır. Bu bağlamda ilk ortaya çıkan kurumsal sosyal sorumluluk ve sonrasında ortaya çıkan kurumsal sürdürülebilirlik kavramları üzerinde çok sayıda akademik çalışma yapılmıştır. Bu çalışma, kategorik ve kronolojik olarak KS ve KSS ile ilgili yapılan makale çalışmaların çok yönlü olarak incelenmesini, akademik makale çalışmaların bilgisini ve sürecin yönünü ortaya koymasını ele alarak literatüre toplu ve detaylı bilgi sunarak katkı sunmayı amaçlamıştır.

Son olarak, bu çalışma gelecekteki çalışmalar için temel oluşturabilecek nicel bilgiler sunmaktadır. Bu çalışmada WoS veri tabanında sadece yayınlanan araştırma makaleleri ele alınmış ve detaylı bir şekilde bibliyometrik açıdan incelenmiştir. Gelecekteki çalışmalarda söz konusu KS ve KSS hakkında kitap, kitap bölümleri ve bildirilerin de ele alınıp incelendiği çalışmalar önerilmektedir. Bu şekilde gelecekteki çalışmalarda daha fazla ve çeşitliliğe sahip araştırma materyalleri ele alınması önerilmektedir. Ayrıca, yazarlara KS ve KSS kavramlarını birlikte ele alan çalışmalara yönelmeleri ve her iki kavramla ilgili orijinal ve/veya karma modeller geliştirme yönünde araştırmalar yapmaları tavsiye edilmektedir.

### **Kaynakça**

- Acar, S., Çelik, S., Coşkun, K., & Künc, S. (2017). Kurumsal sürdürülebilirlik kapsamında turizm sektöründe yeşil yıldız uygulamaları. *1. Uluslararası Sürdürülebilir Turizm Kongresi*. ss.407-415, 23-25 Kasım, Kastamonu.
- Allen, M. (2016). *Strategic communication for sustainable organizations*. Theory and Practice. Fayetteville, USA: University of Arkansas.
- Argüden, Y. (2002). *Kurumsal sosyal sorumluluk*. İstanbul ARGE Danışmanlık Yayınları.
- Auld, G., Bernstein, S., & Cashore, B. (2008). The new corporate social responsibility. *Annual Review of Environment and Resources*, 33, 413-435.
- Bansal, P. (2005). Evolving sustainably: A longitudinal study of corporate sustainable development. *Strategic Management Journal*, 26(3), 197-218.

- Başar, A. B. (2014). Kurumsal sosyal sorumluluk raporlaması ve finansal performans arasındaki ilişki: Borsa İstanbul'da işlem gören kimya-petrol-plastik sektörü şirketleri üzerine bir araştırma. *Yönetim ve Ekonomi*, 21(2), 59–72.
- Bauer, J. (2007). *Exploration of organizational sustainability and employee job satisfaction* [Doctoral Thesis]. Walden University, College of Management and Technology.
- Baumgartner, R. J., & Ebner, D. (2010). Corporate sustainability strategies: Sustainability profiles and maturity levels. *Sustainable Development*, 18(2), 76–89.
- Benn, S., Dunphy, D., & Griffiths, A. (2006). Enabling change for corporate sustainability: An integrated perspective. *Australasian Journal of Environmental Management*, 13(3), 156–165.
- Bigné, E., Font, X., & Andreu, L. (2000). *Marketing de destinos turísticos: Análisis y estrategias de desarrollo*. ESIC Editorial.
- Bohdanowicz, P., & Zientara, P. (2008). Corporate social responsibility in hospitality: Issues and implications. A case study of Scandic. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 8(4), 271–293.
- Boran, T. G. (2011). *Türkiye'den uygulama örnekleriyle kurumsal sosyal sorumluluk*. Beta Yayınları.
- Bowden, A. R., Lane, M. R., & Martin, J. H. (2002). *Triple bottom line risk management: Enhancing profit, environmental performance, and community benefits*. John Wiley & Sons.
- Bowen, H. R. (1953). *Social Responsibilities of the Businessman* ([1st ed.]). Harper & Brothers.
- Brunk, K. H. (2010). Exploring origins of ethical company/brand perceptions—A consumer perspective of corporate ethics. *Journal of Business Research*, 63(3), 255–262.
- Buchholz, R. A. (1993). *Principles of economic management: The greening of business*. Englewood Cliff, NY: Prentice Hall.
- Çalışkan-Özsözgün, A. (2012). Sürdürülebilirlik raporlaması. *Journal of Accounting and Taxation Studies*, 5(1), 41–68.
- Carroll, A. B. (1991). The pyramid of corporate social responsibility: Toward the moral management of organizational stakeholders. *Business Horizons*, 34(4), 39–48.
- Carroll, A. B., & Buchholtz, A. K. (2009). *Business & society: Ethics and stakeholder management* (7th ed). South-Western Cengage Learning.
- Carroll, A. B., & Shabana, K. M. (2010). The business case for corporate social responsibility: A review of concepts, research and practice. *International Journal of Management Reviews*, 12(1), 85–105.
- Caymaz, E., Soran, S., & Erenel, F. (2014). *İşletmelerde kurumsal sürdürülebilirlik ve kurumsal sosyal sorumluluk ilişkisi: Küresel ilkeler sözleşmesi Türkiye örneği*. 13. Ulusal İşletmecilik Kongresi, ss.1-7, 8-10 Mayıs, Kemer/Antalya
- Chan, E., & Lee, G. K. (2008). Critical factors for improving social sustainability of urban renewal projects. *Social Indicators Research*, 85, 243–256.

- Chen, Y.-S. (2010). The drivers of green brand equity: Green brand image, green satisfaction, and green trust. *Journal of Business Ethics*, 93, 307–319.
- Cheung, D. K., Welford, R. J., & Hills, P. R. (2009). CSR and the environment: Business supply chain partnerships in Hong Kong and PRDR, China. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 16(5), 250–263.
- Chmiliar, L. (2010). Multiple-case designs. In *Encyclopedia of Case Study Research*. SAGE Publications.
- Crook, C. (2005). The good company. *Economist*, 1–15. <https://www.economist.com/special-report/2005/01/22/the-good-company>
- Davey, L. (2009). The application of case study evaluations. *Online*, 8(2), 1–3.
- Davis, K. (1960). Can business afford to ignore social responsibilities? *California Management Review*, 2(3), 70–76.
- Davis, K. (1967). Understanding the social responsibility puzzle. *Business Horizons*, 10(4), 45–50.
- Dempsey, N., Bramley, G., Power, S., & Brown, C. (2011). The social dimension of sustainable development: Defining urban social sustainability. *Sustainable Development*, 19(5), 289–300.
- Dyllick, T., & Hockerts, K. (2002). Beyond the business case for corporate sustainability. *Business Strategy and the Environment*, 11(2), 130–141.
- Emerson, J. (2003). The blended value proposition: Integrating social and financial returns. *California Management Review*, 45(4), 35–51.
- Ferrell, O. C., Ferrell, L., & Sawayda, J. (2014). *The domain of corporate social responsibility and marketing*. In *Handbook of Research on Marketing and Corporate Social Responsibility* (pp. 43–67). Edward Elgar Publishing.
- Gladwin, T. N., Kennelly, J. J., & Krause, T.-S. (1995). Shifting paradigms for sustainable development: Implications for management theory and research. *Academy of Management Review*, 20(4), 874–907.
- Gond, J.-P., El-Akrehi, A., Igalens, J., & Swaen, V. (2010). Corporate social responsibility influence on employees. *International Center for Corporate Social Responsibility*, 54, 1–47.
- Hahn, T., & Scheermesser, M. (2006). Approaches to corporate sustainability among German companies. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 13(3), 150–165.
- Hart, S. L., & Milstein, M. B. (2003). Creating sustainable value. *Academy of Management Perspectives*, 17(2), 56–67.
- Holden, E., & Linnerud, K. (2007). The sustainable development area: Satisfying basic needs and safeguarding ecological sustainability. *Sustainable Development*, 15(3), 174–187.
- Huang, C.-F., Wang, J.-J., & Lin, T.-J. (2011). Resource sufficiency, organizational cohesion, and organizational effectiveness of emergency response. *Natural Hazards*, 58, 221–234.
- IMKB. (2011). *Sürdürülebilirlikle ilgili özet bilgiler*. İstanbul Menkul Kıymetler Borsası.



- Invernizzi, D. C., Locatelli, G., & Brookes, N. J. (2017). Managing social challenges in the nuclear decommissioning industry: A responsible approach towards better performance. *International Journal of Project Management*, 35(7), 1350–1364.
- Isaksson, R., & Steimle, U. (2009). What does GRI-reporting tell us about corporate sustainability? *The TQM Journal*, 21 (2), 168-181.
- Jackson, L., & Hua, N. (2009). Corporate social responsibility and financial performance: A snapshot from the lodging and gaming industries. *Journal of Hospitality Financial Management*, 17(1), 63-78.
- Kaptein, M., & Wempe, J. (2002). *The balanced company: A theory of corporate integrity*. Oxford University Press
- Karaman, A. (1996). Sürdürülebilir turizm planlaması için ekolojik bir çerçeve, sürdürülebilir turizm; Turizm planlamasına ekolojik yaklaşım. 19. *Dünya Şehircilik Günü Kollokyumu, Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul*.
- Keijzers, G. (2002). The transition to the sustainable enterprise. *Journal of Cleaner Production*, 10, 349–359.
- Kuşat, N. (2012). Sürdürülebilir işletmeler için kurumsal sürdürülebilirlik ve içsel unsurları. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(2), 227–242.
- Lane, B. (2009). Sustainable rural tourism strategies: A tool for development and conservation. *Journal of Sustainable Tourism*, 2(1-2), 102–111.
- Laroche, M., Bergeron, J., & Barbaro-Forleo, G. (2001). Targeting consumers who are willing to pay more for environmentally friendly products. *Journal of Consumer Marketing*, 18(6), 503–520.
- Lee, S., & Heo, C. Y. (2009). Corporate social responsibility and customer satisfaction among US publicly traded hotels and restaurants. *International Journal of Hospitality Management*, 28(4), 635–637.
- Lee, S., & Park, S.-Y. (2009). Do socially responsible activities help hotels and casinos achieve their financial goals? *International Journal of Hospitality Management*, 28, 105–112.
- Linnenluecke, M. K., & Griffiths, A. (2010). Corporate sustainability and organizational culture. *Journal of World Business*, 45(4), 357–366.
- Lo, S.-F., & Sheu, H.-J. (2007). Is corporate sustainability a value-increasing strategy for business? *Corporate Governance: An International Review*, 15(2), 345–358.
- Lund-Durlacher, D., Dinica, V., Reiser, D., & Fifka, M. S. (2019). *Corporate sustainability and responsibility in tourism*. Springer.
- Martinez, A. J. (2018). A note on nike's wages, labor exploitation and profits in the garment industry. *International Journal of Education and Social Science Research*, 1(6), 43–50.
- Mazurkiewicz, P. (2004). Corporate environmental responsibility: Is a common CSR framework possible. *World Bank*, 2(1), 1–18.
- McGuire, J. W. (1963). *Business and Society*. McGraw-Hill.

- Medrado, L., & Jackson, L. A. (2016). Corporate nonfinancial disclosures: An illuminating look at the corporate social responsibility and sustainability reporting practices of hospitality and tourism firms. *Tourism and Hospitality Research*, 16(2), 116–132.
- Missimer, M. (2013). *The social dimension of strategic sustainable development*. Licentiate Dissertation in Mechanical Engineering. School of Engineering Blekinge Institute of Technology, Sweden
- Murphy, K. (2012). The social pillar of sustainable development: A literature review and framework for policy analysis. *Sustainability: Science, Practice and Policy*, 8(1), 15–29.
- Nielsen, C. (2008). *Corporate ethics and fair trading: A Nielsen Global consumer report*. New York: The Nielsen Company.
- Öberseder, M., Schlegelmilch, B., Murphy, P., & Gruber, V. (2014). Consumers' perceptions of corporate social responsibility: Scale development and validation. *Journal of Business Ethics*, 124(1), 101–115.
- Panwar, R., Rinne, T., Hansen, E., & Juslin, H. (2006). Corporate responsibility: Balancing economic, environmental, and social issues in the forest products industry. *Forest Products Journal*, 56(2), 4–13.
- Pearce, J., & Doh, J. (2005). The high impact of collaborative social. *MIT-Sloan Management Review*, 46,1-12
- Persais, E. (2002). L'écologie comme atout stratégique:une validation de l'approche ressources par la méthode PLS. *Revue Finance Contrôle Stratégie*, 5, 195–230.
- Porter, M. E., & Kramer, M. R. (2013). Strategy and society: The link between competitive advantage and corporate social responsibility. *Harvard Business Review*, 84(12), 78–86.
- Preston, L. E., & O'Bannon, D. P. (1997). The corporate social-financial performance relationship: A typology and analysis. *Business & Society*, 36(4), 419–429.
- Rangan, V. K., Chase, L., & Karim, S. (2015). *The truth about CSR*. Harvard Business Review.
- Rothenberg-Aalami, J. (2004). Coming full circle? Forging missing links along Nike's integrated production networks. *Global Networks*, 4(4), 335–354.
- Saltaji, I. M. (2013). Corporate governance relation with corporate sustainability. *Internal Auditing & Risk Management*, 30(1), 145-156.
- Schaltegger, S., Burritt, R., & Petersen, H. (2003). *An introduction to corporate environmental management: Striving for sustainability*. Greenleaf Publishing.
- Şimşek, H., & Yıldırım, A. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Smith, T., & Crane, E. (1992). *The impact on corporations of shareholder actions*. The Social Investment Almanac (Henry Holt, New York).
- Sparkes, R. (2003). *Socially responsible investment: A global revolution*. John Wiley & Sons.

- Susniene, D., & Zostautiene, D. (2016). Synergy of corporate and marketing culture in fostering corporate social responsibility. *Journal of Promotion Management*, 22, 209–223.
- Swaen, V., & Chumpitaz, R. C. (2008). Impact of corporate social responsibility on consumer trust. *Recherche et Applications En Marketing (English Edition)*, 23(4), 7–34.
- Tıraş, H. H. (2012). Sürdürülebilir kalkınma ve çevre: Teorik bir inceleme. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(2), 57–73.
- Tokgöz, N., & Önce, S. (2009). Şirket sürdürülebilirliği: Geleneksel yönetim anlayışına alternatif. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(1), 249–275.
- Uzgörü. (2021). Vosviewer. <https://uzgoru.ikcu.edu.tr/S/15018/vosviewer>
- van Eck, N. J., & Waltman, L. (2009). How to normalize cooccurrence data? An analysis of some well-known similarity measures. *JASIST*, 60, 1635–1651.
- van Marrewijk, M. (2003). Concepts and Definitions of CSR and Corporate Sustainability: Between Agency and Communion. *Journal of Business Ethics*, 44(2), 95–105.
- Vlachos, P., Tsamakos, A., Vrechopoulos, A., & Avramidis, P. (2008). Corporate social responsibility: Attributions, loyalty and the mediating role of trust. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 37, 170–180. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 37, 170–180.
- Vurro, C., & Perrini, F. (2011). Making the most of corporate social responsibility reporting: Disclosure structure and its impact on performance. *Corporate Governance: The International Journal of Business in Society*, 11(4), 459–474.
- White, P. (2009). Building a sustainability strategy into the business. *Corporate Governance: The International Journal of Business in Society*, 9(4), 386–394.
- Wilson, M. (2003). Corporate sustainability: What is it and where does it come from. *Ivey Business Journal*, 67(6), 1–5.

# Corporate Sustainability and Corporate Social Responsibility: A Bibliometric Analysis Study

Ayşe HİMMETOĞLU (Res. Asst.)

## Extended Abstract

Corporate sustainability and the social responsibilities of enterprises have become increasingly important in the context of sustainable development, addressing the negative social, environmental, and economic impacts caused by the global system. Corporate Social Responsibility (CSR) is positioned as one of the effective indicators in the institutionalization process of businesses and plays a significant role in terms of social responsibility. Alongside CSR, the concept of Corporate Sustainability (CS) has gained importance in recent years within the business world and academic circles. Corporate sustainability, which refers to sustainability at the corporate level, has become a key topic in minimizing the negative effects of businesses on society and ensuring the transfer of resources to future generations.

Institutional, ethical, and environmental problems experienced at the national and international levels have exerted significant social and public pressure on the business world and enterprises. Corporate Sustainability (CS) and Corporate Social Responsibility (CSR) concepts have played a crucial role in the management and communication literature, aiming to find solutions to these pressures and take proactive measures. However, when examining various studies in the literature on CSR and Corporate Sustainability, as well as CSR and CR reports of enterprises, it becomes evident that there are no clear definitions within the scope of these two concepts.

According to van Marrewijk (2003, p.9), "CSR is associated with the unity aspect of people and organizations, while CS is associated with the agency principle. CSR deals with phenomena such as transparency, stakeholder dialogue, and sustainability reporting, whereas CS focuses on value creation, environmental management, environmentally friendly production systems, human capital management, and similar aspects." When reviewing the literature on CSR, variations are observed in terms of definitions, concepts, scopes, and dimensions, as presented by different authors. This bibliometric analysis aims to uncover the relationship and level of interaction in the literature concerning CS and CSR.

Therefore, the study addresses the following research questions:

1. What is the evolution of studies on corporate social responsibility (CSR) at the global level?
2. What is the evolution of studies on corporate sustainability (CS) at the global level?
3. What is the evolution of collaborative studies on corporate social responsibility (CSR) and corporate sustainability (CS) at the global level?

This study follows the case study method, which is a qualitative research approach. The method was chosen to examine the articles published in the Web of Science (WoS) database on CS and CSR, considering bibliometric parameters and revealing the current situation. In this bibliometric analysis study, it was identified that there were 717 scientific articles on CSR and 7,025 articles on CS published in the WoS platform from

January 1972 to April 2022. The study encompasses the examination of academic article studies, comprising a total of 7,742 articles related to CS and CSR.

When evaluating the general analysis of the research, it demonstrates an increasing trend in the number of articles, authors, research topics, and citations in the past 10 years. Simultaneously, approaches such as CS and CSR, aiming to generate solutions within the scope of sustainable development for social, environmental, and economic problems, have gained prominence alongside the growth of national and global economies.

In this context, the increase in the number of journals, institutions, and countries showing interest in these issues should be emphasized. While the first article on CSR was published in 1972, limited work was done on this subject until 2003. However, academic studies on both CSR and CS have experienced a significant increase since 2003. Regarding the countries with the most publications, out of 717 publications in the field of CS, the top three countries are the United States with 101 (14%), England with 59 (8.2%), and Germany with 59 (8.2%) publications. In the field of CSR, out of 7,025 publications, the United States ranks first with 1,370 (19.5%) publications, followed by China with 920 (13%) publications, and England with 725 (10.3%) publications. It is noteworthy that the United States and England are actively involved in both concepts.

This study aims to contribute to the literature by presenting comprehensive and detailed information through categorical and chronological analysis of article studies on CS and CSR, thereby revealing the knowledge and direction of academic article studies. Ultimately, the study provides quantitative information that can serve as a foundation for future research.

**Keywords:** Corporate Sustainability, Corporate Social Responsibility, Bibliometric Analysis.

Bu makale **intihal tespit yazılımlarıyla** taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

This article has been scanned by **plagiarism detection softwares**. No plagiarism detected.

Bu çalışmada “**Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi**” kapsamında uyulması belirtilen kurallara uyulmuştur.

In this study, the rules stated in the “**Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive**” were followed.

Araştırma tek bir yazar tarafından yürütülmüştür.

The research was conducted by a single author.

Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile **çakar çatışması** bulunmamaktadır.

There is no **conflict of interest** with any institution or person within the scope of the study.